

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-507/18

NH

proti

Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Corte suprema di cassazione)

Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 23. aprila 2020

„Predhodno odločanje – Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu – Direktiva 2000/78/ES – Člen 3(1)(a), člen 8(1) in člen 9(2) – Prepoved diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti – Pogoji za dostop do zaposlitve ali dela – Pojem – Javne izjave, s katerimi se izključuje zaposlitev homoseksualnih oseb – Člen 11(1), člen 15(1) in člen 21(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Varstvo pravic – Sankcije – Pravna oseba, ki zastopa kolektivni interes – Procesno upravičenje brez ukrepanja v imenu določenega tožnika ali ob neobstoju oškodovanca – Pravica do odškodnine“

1. *Socialna politika – Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu – Direktiva 2000/78 – Področje uporabe – Pogoji za dostop do zaposlitve ali dela – Pojem – Avtonomna in enotna razlaga – Široka razlaga*
(Direktiva Sveta 2000/78, člen 3(1)(a))

(Glej točki 31 in 39.)

2. *Socialna politika – Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu – Direktiva 2000/78 – Področje uporabe – Pogoji za dostop do zaposlitve ali dela – Pojem – Izjave, ki jih oseba poda med avdiovizualno oddajo in v skladu s katerimi ta oseba v svojem podjetju ne bi zaposlila ali delala z osebami določene spolne usmerjenosti – Neobstoj postopka zaposlovanja, ki poteka ali je načrtovan – Vključitev – Pogoj – Obstoj nehipotetične povezave med navedenimi izjavami in pogoji za dostop do zaposlitve ali dela v podjetju – Presoja s strani nacionalnega sodišča*
(Direktiva Sveta 2000/78, člen 3(1)(a))

(Glej točke od 40 do 46, od 56 do 58 in točko 1 izreka.)

3. *Temeljne pravice – Svoboda izražanja – Omejitve – Pogoji*
(Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, člena 11 in 52(1); Direktiva Sveta 2000/78, člena 1 in 3)

(Glej točke od 47 do 55.)

4. *Socialna politika – Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu – Direktiva 2000/78 – Sprožitev sodnega ali upravnega postopka – Združenje, ki zastopa kolektivni interes in ne ukrepa v imenu določenega tožnika ali ukrepa v odsotnosti oškodovanca – Dopustnost (Direktiva Sveta 2000/78, člena 8 in 9(2))*

(Glej točke od 61 do 65 in točko 2 izreka.)

Povzetek

Homofobne izjave pomenijo diskriminacijo na področju zaposlovanja in dela, če jih poda oseba, ki odločilno vpliva ali za katero se šteje, da lahko odločilno vpliva na politiko zaposlovanja delodajalca

V takem primeru lahko nacionalno pravo določi, da ima združenje procesno upravičenje za povračilo škode, tudi če ni mogoče določiti oškodovanca

Sodišče je v sodbi *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18)* z dne 23. aprila 2020, rzsodilo, da izjave, ki jih oseba poda med avdiovizualno oddajo in v skladu s katerimi ta oseba v svojem podjetju nikoli ne bi zaposlila ali delala z osebami določene spolne usmerjenosti, spadajo na stvarno področje uporabe Direktive 2000/78¹ (v nadaljevanju: Direktiva o prepovedi diskriminacije) in so, natančneje, zajete s pojmom „pogoji, pod katerimi je dostopna zaposlitev [...] ali delo“ v smislu člena 3(1)(a) te direktive, in to tudi, če ob podaji teh izjav ne poteka ali ni načrtovan noben postopek zaposlovanja, vendar povezava med temi izjavami in pogoji za dostop do zaposlitve ali dela v podjetju ni zgolj hipotetična.

V obravnavanem primeru je odvetnik v intervjuju med radijsko oddajo izjavil, da v svoji pisarni ne bi nikoli niti zaposlil niti delal s homoseksualnimi osebami. Ker je ta odvetnik podal izjave, ki pomenijo diskriminatorno ravnanje na podlagi spolne usmerjenosti delavcev, je odvetniško združenje, ki pred sodiščem brani pravice lezbijk, gejev, biseksualnih, transspolnih in interspolnih oseb (LGBTI), zoper njega vložilo tožbo za pridobitev odškodnine. Ker je bilo tožbi na prvi stopnji ugodeno in ker je bila sodba potrjena v pritožbenem postopku, je odvetnik zoper sodbo, izdano v pritožbenem postopku, vložil kasacijsko pritožbo pri Corte suprema di cassazione (kasacijsko sodišče, Italija). To sodišče je nato Sodišču postavilo vprašanje za predhodno odločanje zlasti glede razlage pojma „pogoji, pod katerimi je dostopna zaposlitev [...] ali delo“ v smislu Direktive o prepovedi diskriminacije.

Potem ko je Sodišče opozorilo, da je treba ta pojem razlagati avtonomno in enotno ter ga ni mogoče razlagati ozko, je navedeni pojem razlagalo s sklicevanjem na svojo sodbo *Asociația Accept*².

Tako je Sodišče med drugim poudarilo, da so izjave, ki napeljujejo na obstoj homofobne politike zaposlovanja, zajete s pojmom „pogoji, pod katerimi je dostopna zaposlitev [...] ali delo“, tudi če jih poda oseba, ki nima pravne sposobnosti za zaposlovanje, če obstaja nehipotetična povezava med temi izjavami in politiko zaposlovanja delodajalca.

¹ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79). Ta direktiva na področju, ki ga zajema, udejanja splošno načelo prepovedi diskriminacije, ki je odslej določeno v členu 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

² Sodba Sodišča z dne 25. aprila 2013, *Asociația Accept (C-81/12)*, sporočilo za medije 52/13).

Obstoj take povezave morajo nacionalna sodišča presoati na podlagi vseh okoliščin, značilnih za navedene izjave. Glede tega sta zlasti upoštevna položaj osebe, ki je podala izjave, in vloga, v kateri se je izrazila, s katerima je treba dokazati, da je odločilno vplivala ali da je mogoče šteti, da odločilno vpliva na politiko zaposlovanja delodajalca. Nacionalna sodišča morajo upoštevati tudi naravo in vsebino zadevnih izjav ter okvir, v katerem so bile te izjave podane, zlasti njihovo javno ali zasebno naravo.

Po mnenju Sodišča dejstvo, da je lahko posledica te razlage pojma „pogoji, pod katerimi je dostopna zaposlitev [...] ali delo“ morebitna omejitev uresničevanja svobode izražanja, te razlage ne omaja. Sodišče je glede tega opozorilo, da svoboda izražanja ni absolutna pravica in da je njeno uresničevanje lahko omejeno, če so omejitve predpisane z zakonom in če spoštujejo bistveno vsebino te pravice in načelo sorazmernosti. To načelo zahteva, da se preveri, ali so te omejitve potrebne in ali dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, oziroma ali so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih. V obravnavanem primeru so ti pogoji izpolnjeni, saj omejitve izhajajo neposredno iz Direktive o prepovedi diskriminacije in se uporabljajo le za doseganje njenih ciljev, in sicer zagotoviti načelo enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu ter doseganje visoke ravni zaposlenosti in socialnega varstva. Poleg tega poseganje v uresničevanje svobode izražanja ne presega tega, kar je nujno za uresničitev ciljev navedene direktive, saj so prepovedane le izjave, ki pomenijo diskriminacijo na področju zaposlovanja ali dela. Poleg tega so omejitve, ki izhajajo iz Direktive o prepovedi diskriminacije, nujne za zagotovitev pravic na področju zaposlitve in dela, ki jih imajo osebe, na katere se nanaša ta direktiva. Bistvo varstva, ki se priznava z navedeno direktivo na področju zaposlovanja in dela, bi namreč lahko postalo iluzorno, če izjave, ki so zajete s pojmom „pogoji, pod katerimi je dostopna zaposlitev [...] ali delo“ v smislu te direktive, ne bi spadale na stvarno področje uporabe te direktive zgolj zato, ker so bile podane v okviru avdiovizualne razvedrilne oddaje ali ker so izraz osebnega mnenja tistega, ki jih je podal.

Nazadnje, Sodišče je razsodilo, da Direktiva o prepovedi diskriminacije ne nasprotuje italijanski ureditvi, ki odvetniškemu združenju, katerega statutarni cilj je obramba oseb z določeno spolno usmerjenostjo na sodišču ter spodbujanje kulture in spoštovanja pravic te kategorije oseb, zaradi tega cilja in ne glede na njegovo pridobitnost samodejno priznava procesno upravičenje za uveljavljanje spoštovanja obveznosti, ki izhajajo iz Direktive, in po potrebi pridobitev odškodnine, če nastanejo dejstva, ki lahko v smislu navedene direktive pomenijo diskriminacijo proti navedeni kategoriji oseb, in če oškodovanec ni določljiv.

Sodišče je glede tega pojasnilo, da Direktiva sicer ne nalaga priznanja takega statusa združenju, kot je to v postopku v glavni stvari, če ni mogoče določiti nobenega oškodovanca, vendar pa določa možnost za države članice, da sprejmejo ali ohranijo določbe, ki so za varstvo načela enakega obravnavanja ugodnejše od tistih, ki jih vsebuje. Zato morajo države članice, ki tako izberejo, odločiti, pod katerimi pogoji lahko združenje sproži sodni postopek za ugotovitev obstoja diskriminacije in za njeno sankcioniranje. Med drugim morajo ugotoviti, ali mora pridobitni ali nepridobitni cilj združenja vplivati na presojo njegovega procesnega upravičenja v tem smislu in pojasniti obseg takega ukrepanja, zlasti sankcije, ki se lahko izrečejo na koncu tega postopka, pri čemer morajo biti take sankcije v skladu s členom 17 Direktive o prepovedi diskriminacije učinkovite, sorazmerne in odvračilne, tudi če ni določljivega oškodovanca.